18/05/2022

Ο εορτασμός της 78ης επετείου από τη Μάχη της Γέφυρας των Παπάδων στο Νέστο

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Δράμας

Επιμνημόσυνη δέηση στη μνήμη των πεσόντων της Μάχης στη Γέφυρα των Παπάδων του Νέστου Ποταμού τελέστηκε από τον Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Ξάνθης και Περιθεωρίου κ. Παντελεήμονα, Τοποτηρητή της χηρευούσης Μητροπόλεως Δράμας, την Κυριακή 15 Μαΐου.

Πρόκειται για την 78η επέτειο της Μάχης των Παπάδων, που διεξήχθη τον Μάιο του 1944 μεταξύ των ΕΑΟ-ΕΣΕΑ και του βουλγαρικού τακτικού στρατού.

Μετά την επιμνημόσυνη δέηση, ο πρόεδρος της Ε.Α.Ο. – Ε.Σ.Ε.Α., Νίκος Γεωργιάδης, απηύθυνε χαιρετισμό, ενώ αποδόθηκε και **τιμητικό μετάλλιο στον Ιωάννη Αμανατίδη για τη συμμετοχή του στην Μάχη, το οποίο παρέλαβε η εγγονή του, Ελένη Αμανατίδου (φωτο), εθελόντρια του ΕΕΣ Δράμας.**

Στον χώρο του μνημείου πεσόντων της γέφυρας των Παπάδων του Νέστου Ποταμού (35ο χλμ. Δράμας – Σιδηρονέρου), όπου και τιμήθηκε η 78η επέτειος της Μάχης (στη Γέφυρα των Παπάδων), παρέστησαν

ο αντιπεριφερειάρχης Δράμας κ. Παπαεμμανουήλ, ο περιφερειακός Σύμβουλος Δράμας, κ. Πατακάκης, ο περιφερειακός σύμβουλος Δράμας και πρώην αντιπεριφερειάρχης κ. Παπαδόπουλος, ο δήμαρχος Δράμας κ. Μαμσάκος, ο πρόεδρος του Πολιτιστικού Οργανισμού – Φεστιβάλ Ταινιών Μικρού Μήκους του Δήμου Δράμας και πρόεδρος του Δημοτικού Ωδείου Δράμας κ. Δεμερτζής, η πρόεδρος του Ερυθρού Σταυρού Δράμας, κα. Παπαδοπούλου και εκπρόσωποι αστυνομικών και στρατιωτικών αρχών.

Την εκδήλωση, διοργάνωσαν η Ε.Α.Ο. – Ε.Σ.Ε.Α., η Π.Ε. Δράμας, ο Δήμος Δράμας και το Τοπικό Διαμέρισμα Σιδηρονέρου.

Η μάχη της γέφυρας Παπάδων διεξήχθη μεταξύ 7 και 10 Μαΐου του 1944 ανάμεσα στις ελληνικές εθνικιστικές αντιστασιακές δυνάμεις και τα βουλγαρικά στρατεύματα Κατοχής, στη διάρκεια του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου. Στην μάχη έχασαν τη ζωή τους οχτώ Έλληνες και είκοσι οχτώ τραυματίστηκαν.

Οι μεγάλες απώλειες των Βουλγάρων, όμως, (πάνω από 150 νεκροί και τραυματίες) είχαν σαν αποτέλεσμα τα σκληρά αντίποινα σε βάρος των Ελλήνων αμάχων, των χωριών της περιοχής του Νομού.

Η Μάχη της Γέφυρας των Παπάδων

Κατά τη διάρκεια του Β’ Παγκοσμίου Πολέμου και συγκεκριμένα τον Μάρτιο του 1941, η Βουλγαρία του βασιλιά Βόρις Γ’, εισήλθε στον πόλεμο με το πλευρό των Δυνάμεων του Άξονα (Γερμανίας, Ιταλίας) υπογράφοντας σύμφωνο συνεργασίας. Το αντάλλαγμα που δόθηκε στους Βούλγαρους για την συμμετοχή τους, ήταν ελληνικά και σερβικά εδάφη, καθώς και η αιώνια προσδοκία των Βουλγάρων, να βγουν στο Αιγαίο.

Η συμφωνία έγινε την 1η Μαρτίου 1941 και στις 6 Απριλίου 1941 οι γερμανικές δυνάμεις εφόρμησαν από την Βουλγαρία εναντίον των οχυρών της «Γραμμής Μεταξά» προσβάλλοντας το ελληνικό έδαφος.

Παρά την ηρωική αντίσταση τους, οι ελληνικές δυνάμεις οι οποίες υπέφεραν από ελλείψεις σε πυρομαχικά και άνδρες, τελικά αναγκάστηκαν να συνθηκολογήσουν. Έτσι η χώρα περνάει στην περίοδο της κατοχής με την Μακεδονία και το μεγαλύτερο μέρος της Θράκης να περνούν υπό τον έλεγχο των πιο θηριωδών από τους τρεις κατακτητές του Ελληνισμού στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.

Από τις πρώτες ημέρες η κατοχική Βουλγαρική Διοίκηση προσπαθούσε να ξεκινήσει ένα σχέδιο εκβουλγαρισμού της περιοχής. Τοποθετήθηκαν άμεσα Βούλγαροι πρόεδροι, ιερείς και δάσκαλοι ενώ ταυτόχρονα έκλειναν ελληνικά σχολεία και εκκλησίες και τον ρόλο της διατήρησης της τάξης ανέλαβε άμεσα ο βουλγαρικός στρατός και οι ΟΧΡΑΝΑ (παραστρατιωτικές οργανώσεις βουλγαριζόντων σλαβοφώνων). Βασανιστήρια, ξυλοδαρμοί και φυλακίσεις ήταν καθημερινά φαινόμενα ενώ άρχισε και η εποίκηση Βούλγαρων πολιτών.

Όλα αυτά ανάγκασαν το πιεζόμενο ελληνικό στοιχείο να εγκαταλείψει την περιοχή προς τα νησιά και την Νότια Ελλάδα. Οι Έλληνες όμως της Ανατολικής Μακεδονίας δεν έπαψαν να ζητούν ελευθερία και άρχισαν να οργανώνονται καταφεύγοντας και στα βουνά της Δράμας μαζί με ομάδες Ελλήνων του Δυτικού Πόντου, πολλοί από τους οποίους ήταν εξασκημένοι στον ανταρτοπόλεμο, ήταν σκληροτράχηλοι, ολιγαρκείς και άριστοι σκοπευτές, από τον καιρό που βρίσκονταν στον Πόντο.

Μετά την εξέγερση του 1941 στη Δράμα, οι βουλγαρικές δυνάμεις (σχεδόν ολόκληρη η 2η βουλγαρική στρατιά) επέδραμαν εναντίον των ανοχύρωτων και άοπλων ελληνικών πόλεων και κωμοπόλεων. Ακολούθησε όργιο σφαγών, και λεηλασιών όπου Βούλγαροι στρατιώτες, χωροφύλακες και κομιτατζήδες πυρπολούσαν και εκτελούσαν αδιακρίτως. Τα Κύργια, η Χωριστή, το Δοξάτο, η Προσοτσάνη, ο Νικηφόρος, η Κορμίστα, οι Σίταργοι αλλά και η Δράμα, παραδόθηκαν στις φλόγες και την λεηλασία. Διάφορες πηγές αναφέρουν από 2500

– 15000 νεκρούς αμάχους (γέρους, γυναίκες, παιδιά).

Βέβαια σε αυτή την σφαγή, η κατοχική κυβέρνηση έμεινε άπραγη ενώ ο αρχιεπίσκοπος Δαμασκηνός, διαμαρτυρήθηκε έντονα στις γερμανικές αρχές χωρίς αποτέλεσμα. Μετά και από αυτά τα γεγονότα, οι αντάρτικες ομάδες στα βουνά της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης, άρχισαν να ενισχύονται σε άνδρες. Οι αντάρτικες ομάδες οι οποίες απαρτίζονταν κυρίως από Ποντίους, ενώθηκαν και έτσι προήλθε ο ΕΣΕΑ (Ένωση Συμπολεμιστών Εθνικού Αγώνα).

Από τις ομάδες αυτές αναδείχθηκαν μια σειρά από οπλαρχηγούς όπως οι Μπεχλιβανίδης, Τσακιρίδης, Τοπούζογλου, Καρανάσιος κ.α. των οποίων οι ομάδες ανταρτών ήταν μικρές και λιτά εξοπλισμένες. Ο ικανότερος οπλαρχηγός όλων ήταν ο Αντών-Τσαούς (Αντώνιος Φωστηρίδης), ο οποίος αναγνωρίστηκε ως κοινός αρχηγός των Εθνικών Ανταρτικών Ομάδων στις 18 Ιανουαρίου 1944. Η οργάνωση αυτή έλαβε επίσημη αναγνώριση από το Συμμαχικό Αρχηγείο της Μέσης Ανατολής και δέχτηκε σημαντική ενίσχυση σε οπλισμό και πολεμοφόδια από Συμμαχικές ρίψεις που γίνονταν στην ανατολική πλευρά του ποταμού Νέστου.

Η αντιστασιακή οργάνωση αριθμούσε συνολικά γύρω στους επτακόσιους αντάρτες χωρισμένους σε ολιγομελείς ομάδες και σύντομα εξελίχθηκε σε υπολογίσιμο αντίπαλο των Βουλγάρων. Οι ομάδες αυτές είχαν την αμέριστη υλική και ηθική συμπαράσταση του πληθυσμού των ορεινών χωριών (από τα οποία άλλωστε προέρχονταν) και έδρασαν πάντοτε σε τοπικό επίπεδο. Η σημαντικότερη επιτυχία τους εις βάρος των Βουλγάρων ήταν αναμφίβολα η μάχη στην περιοχή του Νέστου κοντά στο χωριό Παπάδες (στην ομώνυμη Γέφυρα) τον Μάιο του 1944.

Η ημερομηνία της μάχης διαφέρει ελαφρά από πηγή σε πηγή. Κυρίως αναφέρονται οι ημερομηνίες 7-11 Μαΐου 1944 και 6-10 Μαΐου 1944.

Τότε λοιπόν οι Βούλγαροι προκειμένου να παρενοχλήσουν την τροφοδοσία των αντάρτικων ομάδων από τους συμμάχους, κινήθηκαν προσπαθώντας να καταλάβουν την τοποθεσία «Τρία Δένδρα» στο όρος Καρά-Ντερέ όπου και πραγματοποιούνταν οι ρίψεις. Για να φτάσουν εκεί όμως οι Βούλγαροι όφειλαν να περάσουν από την γέφυρα του Νέστου κοντά στο χωριό Παπάδες.

Εκεί οι αντάρτες αποφάσισαν να τους εμποδίσουν στήνοντας ενέδρα στους Βούλγαρους. Οι δυνάμεις των ανταρτών χωρισμένες σε τρεις ομάδες, αριθμούσαν ογδόντα άντρες.

Το πρωί της 7ης Μαΐου, έφτασαν στην γέφυρα οι προφυλακές του βουλγαρικού τάγματος. Την στιγμή που προσπάθησε να περάσει την γέφυρα, οι ενεδρεύοντες αντάρτες άνοιξαν πυρ θερίζοντας τους προπορευόμενους στρατιώτες του εχθρού.

Στη συνέχεια φτάνοντας και το υπόλοιπο βουλγαρικό τάγμα, καθηλώθηκε από τα εύστοχα πυρά των Πόντιων ανταρτών. Η μάχη συνεχίστηκε για πολλή ώρα και άρχισαν να καταφθάνουν βουλγάρικες ενισχύσεις αλλά και ενισχύσεις για τους αντάρτες αφού κατέφθασαν αντάρτες από το όρος Καρά-Ντερέ, αλλά και από το όρος Φαλακρό.

Βλέποντας το αδιέξοδο οι Βούλγαροι χρησιμοποίησαν όλμους και πυροβολικό προκειμένου να περάσουν την γέφυρα. Εδώ θα πρέπει να σημειώσουμε ότι καθ’ όλη την διάρκεια της τετραήμερης μάχης, οι κάτοικοι βοηθούσαν τους αντάρτες είτε πολεμώντας, είτε μεταφέροντας εφόδια.

Στις 9 Μαΐου οι Βούλγαροι σημείωσαν πρόοδο χάρη στην παρουσία γερμανικών και βουλγαρικών αεροσκαφών καθέτου εφορμήσεως, που βομβάρδισαν τις ελληνικές θέσεις. Έτσι την επόμενη ημέρα οι αντάρτες συμπτύχθηκαν συντεταγμένα και επέστρεψαν στα βουνά. Η σκληρότερη μάχη που έγινε στην Ανατολική Μακεδονία είχε λήξει.

Οι Βούλγαροι (σύμφωνα με τους Βρετανούς) είχαν πάνω από 150 νεκρούς και τραυματίες. Ελληνικές πηγές διπλασιάζουν τις απώλειες των Βουλγάρων. Οι ελληνικές απώλειες ήταν 9 νεκροί και 28 τραυματίες. Μετά την μάχη και κατά τις ημέρες που ακολούθησαν οι Βούλγαροι προέβησαν σε σκληρά αντίποινα κατά των χωριών της περιοχής. Πυρπολήθηκαν ή υπέστησαν εκτεταμένες ζημιές από τους Βούλγαρους σχεδόν όλα τα χωριά ανατολικά του Νέστου (Μελισσομάνδρα, Βουνοχώρι, Αγριοκερασιά, Παπάδες, Σκαλωτή, Καλλίκαρπο, Σιδηρόνερο, Οροπέδιο κτλ), αλλά τις μεγαλύτερες καταστροφές γνώρισε το χωριό Πολυγέφυρο όπου πυρπολήθηκαν πολλά σπίτια και έγιναν μαζικές εκτελέσεις ακόμα και αμάχων. Εκτελέστηκαν ακόμη και παιδιά (Σκαλωτή).

Ανάμεσα στις πολλές μικρότερες μάχες των εθνικών ομάδων ανταρτών κατά της βουλγαρικής κατοχής, η μάχη στην γέφυρα των Παπάδων ήταν αναμφίβολα η σημαντικότερη και αυτή που προκάλεσε τις μεγαλύτερες απώλειες στον κατακτητή στην κατεχόμενη ανατολική Μακεδονία. Σήμερα στο σημείο αυτό υπάρχει ένα μνημείο που υπενθυμίζει το γεγονός.

ΠΗΓΕΣ: Ιάσονας Χανδρινός, Εθνική Αντίσταση 1941-1944, εκδόσεις περισκόπιο, Συλλογικό έργο, Οι άλλοι Καπετάνιοι, εκδόσεις ΕΣΤΙΑ, Παναγιώτης Αμπεριάδης «ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΤΟ 1941 ΚΑΙ Η ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΤΗΣ ΔΡΑΜΑΣ» Εκδοτικός οίκος Κυριακίδη 1998, Γεωργίου Μόδη «ΑΓΩΝΕΣ ΣΤΗΝ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ» Εκδόσεις Μπαρμπουνάκη 1975, Διονύσιου Σβίλλια